

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ : ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ**ΤΑΞΗ / ΤΜΗΜΑ : Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ****ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΕΡΙΟΔΟΥ : ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2015****ΚΕΙΜΕΝΟ**

Η γλώσσα είναι συνυφασμένη με την έκφραση του ανθρώπου, λειτουργία καθ' εαυτήν σπουδαία στην ύπαρξή του, καθώς και με την από αυτήν υπηρετούμενη επικοινωνία μεταξύ των ανθρώπων.[...] Δεν είναι όμως η γλώσσα ο μόνος εκφραστικός τρόπος του ανθρώπου. Εκφραστικός τρόπος του ανθρώπου είναι και η άναρθρη φωνή, κάτι προγλωσσικό, είτε η εκφώνηση έρρυθμων ήχων, η γεννητική της μουσικής. Εκφραστικός τρόπος του ανθρώπου είναι και η κάπως ρυθμική δόνηση του σώματος, η γεννητική του χορού. Εκφραστικός τρόπος του ανθρώπου είναι και η χάραξη γραφήματος είτε η πλαστική διαμόρφωση κάποιου υλικού, απαρχές των εικαστικών τεχνών.

Η γλώσσα, όμως, υπερέχει από τους άλλους αυτούς εκφραστικούς τρόπους του ανθρώπου. Η γλώσσα έχει το **προνόμιο** να εκφράζει τις επιτεύξεις της διάνοιας του ανθρώπου, απειροδύναμης στη δράση της προς γνώση του κόσμου και προς διεύθυνση της συμπεριφοράς του ανθρώπου και άρα προς συντήρηση της ζωής του. Η γλώσσα είναι κατ' εξοχήν πρόσφορη προς επικοινωνία μεταξύ των ανθρώπων, άρα και προς σύμπληξη¹ και λειτουργία της κοινωνίας, απαραίτητης για τη συντήρηση της ζωής και την υπαρξιακή προαγωγή του ανθρώπου, καθώς και για τη δημιουργία και την ανάπτυξη και τη συντήρηση του πολιτισμού. Οι άλλοι εκφραστικοί τρόποι συμβάλλουν **επικουρικά** είτε συμπληρωματικά στην ύπαρξη του ανθρώπου, στον εμπλουτισμό της κοινωνίας και στην ανάπτυξη του πολιτισμού. Ενώ χωρίς γλώσσα δεν υπάρχει κοινωνία, ούτε πολιτισμός.[...] Όποια έξοχη αξία και αν έχουν τα καλλιτεχνικά έργα του Φειδίου, υπέρτερη αξία έχουν τα με τη χρήση της γλώσσας υπηρετημένα ή και διαπλασμένα κάπως φιλοσοφικά έργα του Πλάτωνος. Η επιρροή, έστω έμμεσα, του λόγου του Πλάτωνος στην μετ' αυτόν Ιστορία και στη σημερινή ζωή της ανθρωπότητας είναι πολύ ενεργότερη και βαθύτερη από την αντίστοιχη **επιρροή** της τέχνης του Φειδίου.[...]

¹ σύμπληξη: στερεοποίηση, συγκρότηση

Κάθε γλώσσα είναι καθρέφτισμα της νοοτροπίας και της ηθοτροπίας των ανθρώπων του οικείου λαού, αλλά και στοιχείο έκδηλο της διαφοριστικής του από τους «ξένους» λαούς ιδιοσυστασίας του. Είναι όμως και παιδαγωγός των ανθρώπων κάθε λαού η εθνική του γλώσσα, καθώς με την εκμάθηση και χρήση της η κάθε γενεά του εμβαπτίζεται κάπως στον πολιτισμό, τον δημιουργημένο από τις προηγούμενες γενεές του. Αποτελεί άρα για κάθε λαό η γλώσσα του κύριο πνευματικό αγαθό του. Και είναι πρώτιστο **καθήκον** των συγγραφέων και των δημοσιογράφων, ως υπεύθυνων για τη διαφύλαξη του εθνικού αυτού πλούτου η αδιάλειπτη **μέριμνα** προς ανεπιτήδευτη καλλιέπεια², με ορθή χρήση των λέξεων και άψογη τήρηση των κανόνων της γραμματικής, της φιλοσοφικής αυτής νομοθεσίας της γλώσσας. Και αυτό ισχύει κατ' εξοχήν, όταν πρόκειται για την υπό διάπλαση πάλι στην εποχή μας ελληνική γλώσσα, την δίκαια υμνημένη στην αρχαία μορφή της από τον Gibbon, ως «μουσικώτατη και γονιμώτατη γλώσσα...» και από τον Παλαμά [...] με στίχους του ποιήματος «Ασκραίος»: «τα λόγια της ευφραίνουν / των αηδονιών τα ονείρατα και των περιστεριών / και τους αλαφροϊσκιωτους μαγεύουν». Εξ άλλου, την ευλαβική φροντίδα για τη γλώσσα παραγγέλλει ο Διονύσιος Σολωμός, ο εμπνευσμένος αυτός αλαφροϊσκιωτος, με τη δήλωσή του «Μήγαρις³ έχω άλλο στο νου, πάρεξ⁴ ελευθερία και γλώσσα;».

Κωνσταντίνου Ι. Δεσποτόπουλου, Ακαδημαϊκού, Φιλοσοφία και θεωρία του πολιτισμού, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2001, σσ. 174-182.

² καλλιέπεια: η χάρη, η κομψότητα του λόγου

³ μήγαρις: μήπως

⁴ πάρεξ: εκτός

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

- A.** Να γράψετε την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε σε 90-110 λέξεις.
25 Μονάδες
- B1. α.** Να γράψετε ένα αντώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:
ορθή, άναρθρη, δίκαια, υπεύθυνων, έμμεσα.
5 Μονάδες
- β.** Να γράψετε ένα συνώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:
επιρροή, προνόμιο, καθήκον, επικουρικά, μέριμνα.
5 Μονάδες
- B2. α.** Να βρείτε τέσσερα παραδείγματα μεταφορικής χρήσης του λόγου από το κείμενο που σας δόθηκε.
4 Μονάδες
- β.** Χωρίς να αλλάξετε το μέρος του λόγου των παρακάτω λέξεων ονοματικών συνόλων να σχηματίσετε από μία δική σας πρόταση με τις λέξεις:
παιδαγωγός, πρόσφορη, επιρροή της τέχνης, πνευματικό αγαθό.
4 Μονάδες
- B3.** Να επισημάνετε δυο τρόπους ανάπτυξης της δεύτερης (2^{ης}) παραγράφου του κειμένου.
7 Μονάδες
- Γ.** Όπως αναφέρεται και στο κείμενο, η γλώσσα είναι ένα πολύ σημαντικό όπλο . Μπορεί να βοηθήσει τους ανθρώπους να αντεπεξέλθουν στις σύνθετες απαιτήσεις της εποχής μας. Ωστόσο, πολλοί είναι οι παράγοντες που οδηγούν στην υποβάθμισή της και στην εκφραστική ένδεια. Σε ένα άρθρο σας (350-400 λέξεις) σε μαθητικό διαγωνισμό να αναφερθείτε σε αυτούς τους παράγοντες.
50 Μονάδες

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ !!!